

(фрагмент)

Очі видять, що москаль переміг штурмом, бо вранці займив свого
неприятеля горами навперед себе, як ровта недострілену звірину.

Лишилися шанці ззаду, гей покинені гроби довгі.

Серед покаліченого села, серед перевалених лісів смерть собі палі
вбила, своє поле відгородила, свою землю мерцями вкрила.

Одні лица — топопіл темний, другі — то кровця синя, а он ті стрільці,
білі-біленькі, ще крісом ціляють, а он ті біля них ніби кров з чола
втирають.

А на чолах маленька рана, гей ягода на калині.

Але оті два неприятелі втопили в себе багнети по самі колодки та
серед плеса крові ніби цілуються в личка, ніби собі прощають.

Та й он тих, що сидять під деревом, захопила смерть збоку та й
рушниці в землю направила.

Під ліщиною закусив зуби кінь вороний, а біля нього лежить жовнір,
за поводи ціпко тримаючи.

Там, під скалою, сірі воли під розбитими возами розчахнулись.

А помежи вояками лежить обочами Гуцулія й текучими очима мухи
годує.

А ранені часують межі мерцями. Як іскри недогашені, як свічки
недогорені. Стогнуть, аби їх добити, землю цілують.

Нахилюється до мерців смеречина і холодом на на поморщені чола дихає.

Піднімається потолочена травиця, підносяться з моху барвінкові гогози і убирають чічками та перлами мертві лица.

Протискається крізь гілля сонце і відганяє муху, аби мерцям очей не спивала.

Пливе яром потік, мерцями загачений, і хвалиться людською кервою перед коренистою дубиною.

Вилазить з дучок чорношийке гаддя, роздивляється довкруги і завертається назад у землю.

Злітається птаха і покривлюється смерті, до сонця крильцями збиваючи.

Виходить з потайників та печер недобите село і чупер собі миче.

Йде челядь на побоєвище і розпізнає вбиту Гуцулію.

Лупаються гори від жіночих плачів, здригається земля під мерцями, шепоче ліс молитву над мерцями.

Бджілки цвітами ридають, смерть із ліса проганяють.

Сільська дітвора прибігає бджілкам помагати і мерцям рушниці з рук відоймає та й у корчах пронирає.

Сірі санітари приїзджають, мерців роззувають, на вози одежину складають.

Сільський Дзельман накликає зі свого ґруня на наймитів, аби праці його добре шукали, аби ні одного мерця не минали.

Сільські газди підходять з долів малими гуртками, і люльки ховають, та й кресані перед мерцями здійсмають.

Дзельманові наймити перетрясають мерцям кабати, сухої нитки їм не лишають.

— А ви, хло', чого мерцям кишені перевертаєте?

— Шукаємо Дзельманових грошей, бадічки любі та пишні.

— А він їм у кишені клав гроші?

— Та каже, любий, що 'го порунтали та й обрабували!

Наймिति з санітарами вершуть вози вояцькою одежиною, а бадіки домірковуються:

— Ба, ци не до Дзельманана ведете, хло', ту марфу?

Наймिति притакують бідакам очима, а санітари тріскають батогами і заговорюють бадіків:

— Ми вбитих мужиків не доторкаємо, а вам до наших трупів нема діла!

— Чемні ваші слова, санітети добрі: воськове діло Гуцулію вбити, а наше діло єї поховати!

Жовнірські мерці лежать вже голі травами та жолобами і покривавленими головами обтік відвертаються від бородатих санітарів.

Отік вони на когось банують, отік скаргу у світ посилають, отік крижуються дуже.

Плачі стеляться травами, до вбитої Гуцулії добуваються:

— Коби-с був жовнір, не мала бих того желю, не писнула бих ані слова.

— А тебе з-межи дітей взяли, таки запусто убили!

Санітари мішаються до жіночого голосіння і доповідають, що при кождім бою паде мужиків сила, бо вони в битвах заважають.

— Битва — то такий продавець, що причиняє, а тим причинком є мужики, — кажуть санітари.

— Таки казали так, що битва — то смерть мужикам, — поправляють бадіки.

А молодиці плачуть, не вгавають.

З села овечки заблеяли, корівки замукали.

Ходить смуток пляями, за ним птаха співає.

А бадікам причувається, що мужицькі мерці обертаються та й своїм газдиням пригадують чемно:

Та не плачьте, зазулиці, дайте в місто знати.

Та най вйде пані восько нас всіх поховати.